

แรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร

3.1 ความนำ

ก่อนที่จะทำการศึกษากิจการจัดสรรเวลา และวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานครในบทต่อ ๆ ไปนั้น ลักษณะพื้นฐานของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานครเป็นสิ่งที่ต้องทราบถึง เพราะสิ่งเหล่านี้จะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงบางประการที่จะช่วยให้การวิเคราะห์การจัดสรรเวลา และการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร ชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น

ในบทนี้จึงรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญ ๆ ของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไต่จากการสำรวจเรื่องแรงงานเด็กของ UNDP/ILO-ARTEP ซึ่งได้ทำการสำรวจครัวเรือนในชุมชนแออัด 51 แห่งจากชุมชนแออัดทั้งหมด 427 แห่งในกรุงเทพมหานคร ในจำนวนชุมชนตัวอย่างทั้งหมด 51 แห่งนี้แยกเป็นชุมชนแออัดที่ได้รับการปรับปรุงแล้วจำนวน 21 แห่ง และชุมชนแออัดที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุง จำนวน 30 แห่ง ซึ่งจากการสำรวจในครั้งนี้พบว่า มีแรงงานเด็กที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่ได้รับการปรับปรุงแล้วจำนวนทั้งหมด 259 คน และแรงงานเด็กซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงจำนวน 393 คน รวมเป็นแรงงานเด็กทั้งหมด 652 คน

สำหรับข้อมูลสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การจัดสรรเวลาและการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ จะแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวแรงงานเด็กโดยตรง ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ประเภทของงานที่ทำ และอัตราค่าจ้างที่แรงงานเด็กได้รับ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของแรงงานเด็ก ได้แก่ การศึกษาของมารดา การศึกษาของบิดา สถานภาพการทำงานของบิดา รายได้ของครัวเรือน ยกเว้นรายได้ของแรงงานเด็ก หนี้สินของครัวเรือน ขนาดของครัวเรือน สัดส่วนของคนทำงานในครัวเรือน จำนวนเด็กที่เป็นภาระต้องเลี้ยงดู (อายุ 0-7 ปี) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2 ข้อมูล เกี่ยวกับตัวแรงงานเด็กโดยตรง

จากการสำรวจครั้งพบว่าแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานครมีอายุ 15 ปี เป็นส่วนใหญ่คือร้อยละ 46.8 รองลงมาคืออายุ 14 ปีร้อยละ 19.9 และ 13 ปีร้อยละ 12.3 ตามลำดับ แรงงานเด็กเหล่านี้ร้อยละ 53.7 เป็นเพศชาย ร้อยละ 46.3 เป็นเพศหญิง ซึ่งพอจะกล่าวได้ว่าแรงงานเด็กเหล่านี้ไม่มีความแตกต่างในเรื่องเพศในทุกระดับอายุ (รายละเอียดปรากฏอยู่ในตารางที่ 3.1) โดยในจำนวนแรงงานเด็กทั้งหมดนี้ (ตารางที่ 3.2) พบว่าส่วนใหญ่คือร้อยละ 46.0 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมีเพียงส่วนน้อยคือร้อยละ 11.7 เท่านั้นที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่าประถมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ยังพบว่ามีแรงงานเด็ก ร้อยละ 41.5 ซึ่งมีการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าระดับประถมศึกษาตอนปลาย จะเห็นว่าแรงงานเด็กในชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับต่ำเพียงระดับการศึกษาภาคบังคับ ตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา พ.ศ.2523 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากครัวเรือนในชุมชนแออัดมีรายได้ต่ำ (ตารางที่ 3.8) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก (ตารางที่ 3.10) และมีสัดส่วนของคนทำงานยกเว้นแรงงานเด็กน้อย (ดังตารางที่ 3.9) ดังนั้นแรงงานเด็กจึงต้องละทิ้งการศึกษาในวัยซึ่งควรจะได้รับการศึกษาเพื่อทำงานหารายได้มาช่วยเหลือครอบครัว ซึ่งพบว่าแรงงานเด็กเหล่านี้ทำงานเป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมและเป็นกรรมกรมากที่สุดคือ ร้อยละ 29.6 (ตารางที่ 3.3) รองลงมาคือทำของขายเองร้อยละ 18.4 ขายของชำร้อยละ 14.1 และรับของมาเรขายตามท้องถนนร้อยละ 10.0 ตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำแยกตามการคุ้มครองและไม่คุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน (ตารางที่ 3.4) พบว่าแรงงานเด็กในชุมชนแออัดนี้เกินกว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 57.8 ทำงานซึ่งประเภทของงานที่ไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งงานเหล่านี้ได้แก่ทำของขายเอง รับของมาเรขายตามท้องถนน รับของมาประกอบทำที่บ้าน เก็บของไปขาย เป็นต้น (ดูตารางที่ 3.8 ประกอบ) และ ร้อยละ 42.2 ของแรงงานเด็กในชุมชนแออัด

ตารางที่ 3.1: แสดงจำนวนและร้อยละของแรงงานเด็ก จำแนกตามอายุและเพศ

<u>อายุ</u>	<u>จำนวนแรงงานเด็ก (คน)</u>			<u>ร้อยละ</u>
	<u>เพศ</u>			
	<u>ชาย</u>	<u>หญิง</u>	<u>รวม</u>	
8	7	5	12	1.8
9	14	3	17	2.6
10	16	17	33	5.1
11	12	12	24	3.7
12	28	23	51	7.8
13	44	36	80	12.3
14	68	62	130	19.9
15	161	144	305	46.8
รวม	350	302	652	100.0

ตารางที่ 3.2: แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของแรงงานเด็ก

<u>ระดับการศึกษา</u>	<u>จำนวนแรงงานเด็ก</u>	<u>ร้อยละ</u>
1. ไม่เคยเรียน, ไม่มีการศึกษา	35	5.4
2. ต่ำกว่า ป.4	37	5.7
3. ป.4	117	17.9
4. สูงกว่า ป.4 แต่ไม่จบประถมศึกษา	81	12.4
5. ประถมปลาย	300	46.0
6. มัธยมศึกษาตอนต้น	68	10.4
7. มัธยมศึกษาตอนปลาย	6	0.9
8. อาชีวศึกษา	1	0.2
9. อื่น ๆ (ฝึกอาชีพ)	1	0.2
10. ไม่เข้าข่ายตาม	6	0.9
รวม	652	100.0

ค่าเฉลี่ย 4.281

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.463

ตารางที่ 3.3: แสดงจำนวนและร้อยละของประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำ

<u>ประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำ</u>	<u>จำนวน</u>	<u>ร้อยละ</u>
ครู พยาบาล	3	0.5
งานเสมียน	2	0.3
งานรับของมา เรขายตามถนน	65	10.0
ทำของขายเอง เช่น พับถุงขาย เป็นต้น	120	18.4
รับของมาประกอบทำที่บ้าน	36	5.5
ขายของชำ	92	14.1
เก็บของไปขาย	13	2.0
ขับแท็กซี่ สามล้อ ฯลฯ	14	2.1
ช่างไม้ ช่างปูน ช่างที่ต้องใช้ความชำนาญ	33	5.1
คนงานโรงงาน กรรมกร	193	29.6
พนักงานบริการ เสรีพออาหาร	24	3.7
หมอนวด กูเที้ยว	2	0.3
งานบริการในบ้าน เช่น รับจ้างเลี้ยงเด็ก ฯลฯ	15	2.3
งานบริการเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เชื้อรถ เฝ้ารถ ฯลฯ	12	1.9
ทำงานเกี่ยวกับกีฬา เช่น รับจ้างชกมวย แบกถุงกอล์ฟ		
เก็บลูกโบว์ลิ่ง	20	3.1
อื่น ๆ	8	1.2
รวม	652	100.0

ตารางที่ 3.4: แสดงจำนวนและร้อยละของอัตราจ้างของแรงงานเด็กต่อชั่วโมง แยกตามประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำ

อัตราจ้างของ แรงงานเด็ก (บาท/ชั่วโมง)	ประเภทของงานที่แรงงานเด็กทำ		จำนวนรวม (%)
	อยู่ภายใต้การคุ้มครองของ กฎหมายคุ้มครองแรงงาน	ไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของ กฎหมายคุ้มครองแรงงาน	
	จำนวน (%)	จำนวน (%)	
น้อยกว่า 1.00	46 (7.1)	142 (21.8)	188 (28.8)
1.00 - 3.00	16 (2.5)	14 (2.1)	30 (4.6)
3.01 - 5.00	59 (9.0)	60 (9.2)	119 (18.3)
5.01 - 7.00	70 (10.7)	50 (7.7)	120 (18.4)
7.01 - 9.00	45 (6.9)	21 (3.2)	66 (10.1)
9.00 - 11.00	18 (2.8)	21 (3.2)	39 (6.0)
11.00 ⁺	21 (3.2)	69 (10.6)	90 (13.8)
รวม (%)	275 (42.2)	377 (57.8)	652 (100.0)

ทำงานซึ่งประเภทของงานที่ทำอยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน สำหรับอัตราค่าจ้างที่เด็กได้รับจากการทำงานนั้นพบว่าแรงงานเด็กในชุมชนแออัดส่วนใหญ่ (ร้อยละ 28.8) ใ้รับค่าจ้างอยู่ในเกณฑ์ต่ำ กล่าวคือได้รับค่าจ้างน้อยกว่า 1 บาทต่อชั่วโมง หรือประมาณน้อยกว่า 8 บาทต่อวัน ซึ่งจะเห็นว่าแรงงานเด็กในชุมชนแออัดได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานน้อยมาก ในขณะที่ค่าจ้างขั้นต่ำขณะนั้นประมาณ 8.25 บาทต่อชั่วโมง¹ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากมีแรงงานเด็กบางส่วนทำงานช่วยเหลือครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง จึงทำให้สัดส่วนของจำนวนแรงงานเด็กที่ได้รับค่าจ้างน้อยกว่า 1 บาทต่อชั่วโมงมีจำนวนมาก ซึ่งถ้าหากแยกพิจารณาค่าจ้างของแรงงานเด็กเหล่านี้แยกตามประเภทของงาน พบว่า แรงงานเด็กในชุมชนแออัดซึ่งประเภทของงานที่ทำอยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ส่วนใหญ่จะได้รับค่าจ้างมากกว่าแรงงานเด็กซึ่งประเภทของงานที่ไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กล่าวคือแรงงานเด็กซึ่งทำงานภายใต้การคุ้มครองแรงงานส่วนใหญ่จะได้รับค่าจ้าง 5.01-7.00 บาทต่อชั่วโมง หรือโดยเฉลี่ยประมาณ 48 บาทต่อวัน ซึ่งต่ำกว่าค่าจ้างขั้นต่ำประมาณ 2.25 บาทต่อชั่วโมง หรือประมาณ 18 บาทต่อวัน ในขณะที่แรงงานเด็กซึ่งประเภทของงานที่ไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมาย(งานอิสระต่าง ๆ) ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 21.8) ใ้รับค่าจ้างน้อยกว่า 1 บาทต่อชั่วโมงหรือประมาณน้อยกว่า 8 บาทต่อวัน สาเหตุที่แรงงานเด็กในกลุ่มที่ทำงานอิสระต่าง ๆ นี้ (ประเภทงานไม่อยู่ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงาน) ใ้รับค่าจ้างต่ำมาก เพราะการทำงานของแรงงานเด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นการทำงานช่วยเหลือครอบครัว² เช่น บิดามารดาเป็นคนที่รวยพวงมาลัย แล้วให้ลูกเป็นคนขายพวงมาลัยตามท้องถนน หรือบิดามารดาทำอาหารขายแล้วให้บุตรเป็นคนเสิร์ฟอาหาร เป็นต้น ซึ่งบิดามารดามักจะไม่ให้

¹อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ปี พ.ศ. 2526 ในกรุงเทพมหานคร วันละ 66 บาท จากกระทรวงมหาดไทย กรมแรงงาน, "ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 14 ประกาศ ณ วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2526)," หน้า 164.

²Sumalee Pitayanon, "Child Labour From Urban Bangkok Low Income Housing Areas," in *Child Labour, Working Conditions And Employment Planning In Bangkok, in Thailand : Employment Issues And Policies For Thailand's Sixth Plan*, pp. 72-73.

ค่าจ้างแก่แรงงานเด็ก (บุตร) โดยตรง แต่จะให้เงินเป็นค่าขนมเพียงเล็กน้อย ๆ แก่บุตรของตน เป็นเพียงเงินรางวัลตอบแทนเพื่อให้บุตรของตนมีกำลังใจที่จะช่วยเหลือบิดามารดาทำงานต่อไป

3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแรงงานเด็ก

ข้อมูลในส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะประเด็นสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์พฤติกรรม การจัดสรรเวลาของแรงงานเด็ก ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบิดามารดาของแรงงานเด็ก ตลอดจนรายละเอียดอื่น ๆ ของครัวเรือน ซึ่งจากการสำรวจในครั้งนี้พบว่าระดับการศึกษาของบิดาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัด (ตารางที่ 3.5) ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำเช่นเดียวกับระดับการศึกษาของมารดา (ดูตารางที่ 3.6 ประกอบ) กล่าวคือ บิดาของแรงงานเด็กเกือบครึ่งหนึ่งมีการศึกษาเพียงประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 45.9) รองลงมาพบว่าบิดามีการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 11.5) และไม่เคยเรียนหรือไม่มีการศึกษาเลย (ร้อยละ 7.7) และมีมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 6.7) ตามลำดับ (รายละเอียดอื่น ๆ ปรากฏในตารางที่ 3.5) จะพบว่าระดับการศึกษาของบิดาส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงระดับการศึกษาภาคบังคับในอดีตเท่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าฐานะครอบครัวของบิดายากจนมาก่อน ทำให้ไม่สามารถที่จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไปได้ ซึ่งมีผลทำให้บิดาของแรงงานเด็กส่วนใหญ่มีสถานภาพการทำงานที่ต่ำ (ตารางที่ 3.7) กล่าวคือ บิดาของแรงงานเด็กส่วนใหญ่ทำงานเป็นลูกจ้างกินเงินเดือนซึ่งได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน รายวัน รายสัปดาห์ เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 51.1 รองลงมาคือทำงานส่วนตัว ร้อยละ 23.6 ไม่ไ้ทำงาน ร้อยละ 7.3 ทำงานให้ครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างร้อยละ 1.0 และในลำดับสุดท้ายคือเป็นนายจ้างร้อยละ 0.7

จากการที่บิดามารดาของแรงงานเด็กมีการศึกษาต่ำ ตลอดจนบิดามีสถานภาพการทำงานต่ำ กล่าวคือ บิดาทำงานเป็นลูกจ้างเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนยกเว้นรายได้ของแรงงานเด็กต่ำตามไปด้วยคือโดยเฉลี่ยประมาณ 37.48 บาทต่อคนต่อวัน (รายละเอียดอื่น ๆ ดังตารางที่ 3.8) ประกอบกับครัวเรือนของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดมีสัดส่วนของคนทำงานยกเว้นแรงงานเด็กไม่มากนัก (ตารางที่ 3.9) กล่าวคือ ครัวเรือนของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดมีสัดส่วนของคนทำงานในครัวเรือนยกเว้นแรงงานเด็กเพียง 0.42 หรือร้อยละ 42 เท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ครัวเรือนของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดเหล่านี้มีจำนวนสมาชิก

ตารางที่ 3.5: แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของบิดา

<u>ระดับการศึกษา</u>	<u>จำนวน (คน)</u>	<u>ร้อยละ</u>
ไม่เคยเรียน, ไม่มีการศึกษา	47	7.7
ต่ำกว่า ป.4	71	11.5
ป.4	282	45.9
สูงกว่า ป.4 แต่ไม่จบประถมศึกษา	17	2.8
ประถมศึกษา	26	4.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	41	6.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	13	2.1
อาชีวศึกษา	7	1.1
ปริญญาตรี	1	0.2
ไม่ทราบ, ไม่ตอบ	9	1.5
ไม่เข้าชายฉกรรจ์ (เช่น พอตาย เป็นต้น)	100	16.3
รวม	614	100.0

ค่าเฉลี่ย 4.015

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.647

ตารางที่ 3.6: แสดงจำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของมารดา

<u>ระดับการศึกษา</u>	<u>จำนวน (คน)</u>	<u>ร้อยละ</u>
ไม่เคยเรียน, ไม่มีการศึกษา	106	17.2
ต่ำกว่า ป.4	95	15.5
ป.4	308	50.2
สูงกว่า ป.4 แต่ไม่จบประถมศึกษา	17	2.8
ประถมศึกษา	14	2.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	25	4.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2	0.3
อาชีวศึกษา	3	0.5
ไม่ทราบ, ไม่ตอบ	39	6.4
ไม่เข้าชายดาม	5	0.8
รวม	614	100.0

ค่าเฉลี่ย 3.319

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.280

ตารางที่ 3.7: แสดงจำนวนและร้อยละของสถานภาพการทำงานของบิดา

<u>สถานภาพการทำงานของบิดา</u>	<u>จำนวน (คน)</u>	<u>ร้อยละ</u>
1. เป็นนายจ้าง	4	0.7
2. ทำส่วนตัว	145	23.6
3. เป็นลูกจ้างกินเงินเดือน ค้าจ้างรายวัน รายสัปดาห์	314	51.1
4. ทำงานให้ครอบครัวไม่มีค่าจ้าง	6	1.0
5. บิดาไม่ได้ทำงาน (ว่างงาน, ป่วย, พิการ, ทำงานไม่ได้)	45	7.3
6. ไม่เข้าชายฉาบ	100	16.3
รวม	614	100.0

ตารางที่ 3.8: แสดงจำนวนและร้อยละของรายได้ของครัวเรือนยกเว้นรายได้ของแรงงานเด็ก
เฉลี่ยต่อคนต่อวัน

<u>ระดับรายได้ต่อคนต่อวัน (บาท)</u>	<u>จำนวนครัวเรือน</u>	<u>ร้อยละ</u>
น้อยกว่า 20	100	16.3
20 - 40	431	70.2
41 - 60	0	0.0
61 - 80	67	10.9
81 - 100	8	1.3
101 - 120	0	0.0
121 - 140	2	0.3
141 ขึ้นไป	6	1.0
รวม	614	100.0

ค่าเฉลี่ย 37.48

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.054

ตารางที่ 3.9: แสดงสัดส่วนของพนักงาน (ยกเว้นแรงงานเด็ก) ในครัวเรือน

<u>สัดส่วนของพนักงาน (ยกเว้นแรงงานเด็ก) ในครัวเรือน</u>	<u>จำนวนครัวเรือน</u>	<u>ร้อยละ</u>
ไม่ทราบ, ไม่ตอบ	6	1.0
0.01 - 0.20	64	10.4
0.21 - 0.40	233	37.9
0.41 - 0.60	216	35.2
0.61 - 0.80	87	14.2
0.81 - 1.00	8	1.3
รวม	614	100.0

ค่าเฉลี่ย 0.420

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.185

ในครัวเรือนมาก (ตารางที่ 3.10) กล่าวคือโดยเฉลี่ยประมาณ 6.2 คน ซึ่งเมื่อเทียบสัดส่วนของพนักงานในครัวเรือนกับจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนเฉลี่ยแล้ว พบว่าโดยเฉลี่ยครัวเรือนในชุมชนแออัดจะมีจำนวนพนักงานประมาณ 2.6 คนต่อหนึ่งครัวเรือน นอกจากนี้ครัวเรือนของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดประมาณร้อยละ 41.6 เป็นครัวเรือนที่มีหนี้สิน โดยเป็นครัวเรือนที่มีหนี้สินน้อยกว่า 500 บาทต่อหัวมากที่สุดคือร้อยละ 15.3 รองลงมาเป็นครัวเรือนที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อหัวระหว่าง 1,001-3,000 บาทต่อหัว ร้อยละ 11.3 และเป็นครัวเรือนที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อหัวระหว่าง 500-1,000 บาทต่อหัวร้อยละ 10.0 ตามลำดับ (รายละเอียดอื่น ๆ ปรากฏในตารางที่ 3.11) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงจำนวนเด็ก (อายุ 0-7 ปี) ที่เป็นภาระต่อกูแลและเลี้ยงดูเนื่องจากเด็กเหล่านี้ยังเยาว์วัยและยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เต็มที่ (ตารางที่ 3.12) พบว่าครัวเรือนของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดร้อยละ 59.8 ไม่มีเด็กเล็ก ๆ ที่ต้องเป็นภาระเลี้ยงดู ร้อยละ 22.7 มีเด็กเล็ก ๆ ที่ต้องเป็นภาระต่อกูแลและเลี้ยงดูจำนวน 1 คนในครัวเรือน ร้อยละ 13.3 เป็นครัวเรือนที่มีเด็กเล็ก ๆ ที่ต้องเป็นภาระดูแลและเลี้ยงดูจำนวน 2 คนในครัวเรือน ตามลำดับ (รายละเอียดอื่น ๆ ปรากฏในตารางที่ 3.12) ซึ่งหากพิจารณาโดยเฉลี่ยจะพบว่าครัวเรือนในชุมชนแออัดโดยเฉลี่ยจะมีเด็กเล็ก ๆ ที่เป็นภาระต่อกูแลและเลี้ยงดูเป็นพิเศษร้อยละ 0.6 คน

จากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงทำให้เด็กในชุมชนแออัดต้องออกจากชีวิตการเรียนเพื่อเข้าสู่ชีวิตการทำงานก่อนวัยอันสมควร

ตารางที่ 3.10: แสดงจำนวนและร้อยละของขนาดของครัวเรือน (จำนวนสมาชิกในครัวเรือน)

<u>ขนาดของครัวเรือน</u>	<u>จำนวนครัวเรือน</u>	<u>ร้อยละ</u>
1	0	0.0
2	8	1.3
3	37	6.0
4	90	14.7
5	132	21.5
6	127	20.7
7	91	14.8
8	39	6.4
9	35	5.7
10	21	3.4
11	16	2.6
12	11	1.8
13	2	0.3
14	2	0.3
15	3	0.5
รวม	614	100.0

ค่าเฉลี่ย 6.166

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.244

ตาราง 3.11: แสดงจำนวนและร้อยละของหนี้เงินเฉลี่ยของครัวเรือนต่อหัว

<u>จำนวนหนี้เงินเฉลี่ยต่อหัว (บาท)</u>	<u>จำนวนครัวเรือน</u>	<u>ร้อยละ</u>
0	350	57.0
น้อยกว่า 500	94	15.3
500 - 1,000	62	10.0
1,001 - 3,000	70	11.3
3,001 - 5,000	9	1.5
5,001 - 7,000	4	0.6
7,001 - 9,000	12	2.0
9,001 - 11,000	1	0.2
11,001 - 13,000	2	0.3
13,001 - 15,000	1	0.2
15,001 และมากกว่า	1	0.2
ไม่ทราบ, ไม่ตอบ	8	1.4
รวม	614	100.0

ค่าเฉลี่ย 1,229.5

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10,378.8

ตารางที่ 3.12: แสดงจำนวนและร้อยละของเด็กอายุ 0-7 ปีในครัวเรือน

<u>จำนวนเด็กอายุ 0-7 ปี (คน)</u>	<u>จำนวนครัวเรือน</u>	<u>ร้อยละ</u>
0	367	59.8
1	139	22.7
2	82	13.3
3	21	3.4
4	4	0.6
5		
6	1	0.2
รวม	614	100.0

ค่าเฉลี่ย 0.629

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.908